

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 45 (1931)

Artikel: Ils ertavels da Sar Gian : cumedgia in ün act
Autor: Bezzola, Eduard
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-201850>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 15.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ils ertavels da Sar Gian

Cumedgia in ün act
dad ED. BEZZOLA, suainter Pierre d'Antan

Persunas:

Sar Gian, 35 ans
Il basdrin Gabriel, 60 ans (barba Gabriel)
Il suvrin Jeremias, 65 ans (barba Jeremias)
La basdrina Duonna Paluongia (50 ans)
Cla, seis figl
Mengia Maria, fantschella (50 ans)
Annetta, nezza da Mengia Maria (20 ans)

Al ir sü da la tenda Sar Gian in vesti da not es tschantà sün üna pultruna.
Sia fantschella, Mengia Maria, finischa da'l lovar cun cuschins cun l'agüdad Annetta.

Mengia Maria: Uschena, sta'l bain uossa?

Gian: Fich bain, grazcha ma chara Mengia Maria.

Mengia: Lura t'il laschi e vegn vi da meis giantar. Quia sun amo Sias gazettas e Seis cudesch. Ch'El prova da s'impissar ün pa vi dals evenimaints da la Russia ed ün pa main vi da Seis fastidis.

Gian: Ma povra Mengia Maria, que es pü bod dit co fat.

Mengia: Ta-ta-ta, que es be ün vulair. El as lascha ir memma, schi propi. Tuot chi füss amalà, schi's less far sco El.

Gian: Vulair, schi vulair. Cunter la mort nun esi da far ün-guotta. E vus savais bain cha sun cundannà.

Annetta: Mo char Sar Gian, ch'El nu perda il curaschi. El as sbatta bain tras, eau sun sgüra.

Mengia: Oh, Segner! El nu füss il prüm d'ün docter ha dat sü e chi'd es s-champà. Al sentir as dschess ch'El vess fingià ses peis d'terra sül nas.

Annotaziun. Per evitar cha'ls actuors pronunzchan „ais“ e „äü“ (per eu) avain scrit trasoura tal pled vallader „es“ ed „eau“, sco cha il diftong rumantsch „eu“ tuna, ma displaschaivelmaing vain pronunzchà inandret bod be a Lavin.

Gian (dand ün puogn sün maisa): Il dianzer schi, sch'as di cha per mai nun esi pü üngün remeidi. Vulais savair a la fin daplü co ils dottuors?

Mengia: Mo mo, per que nun ha'L da saglir our da la pel. Pardieu, sch'El ha tant gust da murir, schi ch'El moura fin ch'el voul, per mia part

Gian: Schi, pür cha que saja! Vus savais cha las emoziuns am sun scumandadas e listess am irritais d'ün cuntin. Vezaís uossa — meis cour va darcho pü svelto.

Annetta: Oh pover Sar Gian.

Mengia: Bain — ma schi ch'El guarda. In nom dal Segner, a chi vuless El far crajer, cha cun üna tschera simila El füss sül punct da murir.

Gian: Mo che voul que bain dir, ma buna Mengia Maria. Il docter disch bain, cha que nun es üna malattia solita, cha que es eir ün cas rar.

Mengia: Perche ch'El ha inclet üna pulenta da tuot insembel. Eau sa bain co chi sun quists docters. Cur chi nu san che malattia cha que es, as laschane pü chöntschi pender sü co dar tiers. Testards sun els tuots sco chavras veglias. Natüral sto que alura esser üna malattia insolita e cun ün nom chi-d es impussibel da tgnair ad-immaint.

Gian: Ma che, che, la charta ais bain cler'avuonda. Vulais cha la legia avant amò üna vouta?

Mengia: Ma nu l'ha El letta e straletta? Scha füss sco El legess güst uschè gugent il Fögl o'l Chalender ladin chi es güst arrivà, que Al fess forsa darchè chattar la tramuntana. Ma insomma per mia part, ch'El legia güst

Gian: Char Sar Gian

Mengia: El po bain dir „char Sar Gian“. El Al farà alura bain seis quint, quist coppa-glieud, chi fa dar vainch francs per spedir i'l oter muond. Sa'l Segner che ch'el fa dar cur ch'el guarescha la glieud.

Gian (legiand): Char Sar Gian! Eu nun avet her il cour da'L dir la vardà sur seis stadi, cuntuoit ch'El giavüschet da la savair. Davo ün greiv combat intern, am n'ha ressolt da nu'L tgnair plü lönch in s-chür. Sia malattia ais fich, fich seriusa. Al cognuschand sco hom da curaschi retegn da'L

render ün servezzan in Al dand occasiun da tour seis provedimaints a temp. N'ha spettà fin hoz cun dar mia resposta, vuliand in ün cas uschè greiv esser bain sgür da ma chosa et stüdgjar a fuond ils syntoms cha n'ha chattà. Hoz mi'opiniun ais fatta e dischplaschaivelmaing stögl constatar, cha que as tratta d'üna

Mengia: Que es inütil ch'El legia quists noms da malattias chi fan gnir mal i'l vainter be als udir.

Gian: (legiand): E que chi am da il pü pisser ais seis cour, chi ais ordvart debel e chi d'ün momaint a l'oter

Mengia: Ün giuven vegl nun avess tuottüna na d'avair il cour uschè in disuorden, (cun ün tshert spredschi) ün po da ruina il plü da tuot.

Gian (legiand): A mi'idea nun ais üna guarischun plü possibla. Sia vita nun ais dischplaschaivelmaing co ün affar da dis.

Mengia: Natüral — que es ün affer da dis per minchün, da plü o da main dis — che oter?

Gian (legiand): Ed eu nu savess gnianca che Al prescriber o che masdina Al dar. Ch'El tschercha d'evitar tuottas emozziuns . . .

Mengia: Ah schi — el as da tuotta paina da'L preservar d'emozziuns, quist bel

Gian (legiand): Eu L'eira debitur da la vardat ed eu la n'ha ditte. A nun am resta oter co dad agiundscher, cha sur il meidi sta adüna amo la providenza e fintant chi'd ais vita
(pozzand la charta süin maisa) basta, el part'our per glivrar amo ün pêr da quellas solitas banalitats. Ed uossa, vulais amo dubitar?

Mengia: E bain Sar Gian, ch'El dschaja que ch'El vuol, quell'idea nun am piglia'l our testa, cha sch'El vess tut quel remeidi cha eu avaiva proposit, impè dad ir a consultar quist utschè da la malora, quist bel docter, schi ch'El nu füss a quist punct.

Gian: Ah, nun am gnarat dardo cun voss remeidi, eu il cognosch: Ün cataplasma da furmias sputtadas, cottas cun föglias da giabus e grass d'muntanella.

Mengia: Schi güsta quel! E sch'El nu fa dal bain schi nu fa'l neir dan. Immincha cas nun Al 'vess el fat perder la tramuntana sco sia consultaziun. E perfin scha que füss vaira, ch'El avess da murir bainbod, schi almain nu savess El

ünguotta e profittess da que chi Al reista, impè da star a squalatar la buttiglia da tinta tuot il sonch di.

Gian: Eau poss metter almain meis affars in uorden.

Mengia: Seis ertavels s'inchargiaran bain els da que. I vegnan fingià a sfinar sün üsch per savair sch'El nun ha amo tut cumgià. Eau nu sa co cha que es i, eu avaiava tuottüna appaina laschè crudar ün pled cun ün o duos vschinas ed uossa es que our per tuot cumün.

Gian: Sco meis ertavels nu survegnan ünguotta — que es decis. A vus as lasch üna renta sufficiäinta — vus eschat stata üna fantschella fidella per nossa famiglia e qualchosetta vögl eu laschar eir ad Annetta, chi s'ha güdada daspö cha sun ammalà e chi es stata plain atenziuns per mai.

Annetta: Mo char Sar Gian, ch'El nu discuorra uschea.

Gian: Ah, scha nu füss in quist stadi — basta — (davo ün sospir)
Tuot il rest daraja als povers.

Mengia: Als povers, tuot voss bains?

Gian: Tuot.

Mengia: Vossa bella chasa sün Plaz?

Gian: Schi.

Mengia: Vos god das Laschadura?

Gian: Schi, malavita.

Mengia: E tuot que ch'El ha da bun?

Gian: Tuot, sco dit.

Mengia: E Seis prümeran da Sivü?

Gian: Ah — na — sco quel na, quel tegn eu, (sospira). Qua vezzaivat de bestialitads cha'm fais dir. — A proposit, eschat ida sü per quell'archa d'palperi?

Mengia: Quia e'la.

Gian: Ah, scha füss almain maridà nu fessi da bsögn da testamaint.

Mengia: El nu m'ha vugluda crajer. Nu m'ha El ris tantas voutas in fatscha cur ch'eu dschaiva, ch'El dessa as maridar. Natüral, que eira tuot discuors da femnas veglias ed El nu vulaiava mê savair novas.

Gian: Ah, nu discuorrarai plü da quistas chosas, que nu vala la paina. Da'm l'archa d'palperi per cha possa am sbarazzar da quist assedi (voul uschir). Pardieu, murir nun es ünguotta,

gnianc'a mi'etad — ma murir nubil — sainz'avair cognuschü (El sorta, Annetta al seguescha.)

Mengia (suletta): Qua's vezza — noss dottuors. Desch ans van els üsand gio lur chotschas vi dals bandhs da las universitads per imprender a spedir uschea la glied i'l oter muond. Verguogna schi! Basta, que para cha que nu possa ir sainz'els. Forsa cha scha nu füssan dessa massa blera glied sün quist muond Tü pover Sar Gian — Eau, chi't n'ha trat sü. Que'm rumpa il cour. (a picha sün üsch) Inavant!

Gabriel: Bun di, chara Mengia Maria.

Mengia: Ah, eschat vus Sar Gabriel? Co as va que a man?

Gabriel: Unguotta mal, grazcha a la providenza! Sun stat in tuot cuolmà da benedicziun. Il Segner m'ha schinagià da malattias e da disgrazchas ed eu poss savair gra e grazcha al grand dispensader da tuot il bön Ma schi dschai, e quist pover Sar cusdrin, ün dür provamaint! Segner schi — nus eschan tuots tranter vit'e mort. Fortunà quel chi va tras la vita adüna preparà per la mort.

Duonna Paluongia (entrand): Mo — bun — di — ma chera Mengia Maria. Eau sun güst'arriveda gio da S (vzand a Sar Gabriel) Ah essas già co — Sar cusdrin?

Gabriel: Schi! — ma chara Paluongia. Appaina cha n'ha udi dal provamaint, cha nos banadi cusdrin ha da far tras — sun cuorri nan.

Paluongia: Ma scha que ais pussibel — schi — quist pover cusdrin! Ushè giuven sco ch'el ais auncha. Mengia Maria, crajaiso cha pudess al der il bun di — a nos pover cher Gian?

Mengia: Eau vögl ir a vair — Duonna Paluongia. — Immincha cas cha sapchat, be na emozions, que pudess esser sa mort (ella va).

Paluongia: E bain — Gabriel — l'ais futtieu, nos Sar basdrin.

Gabriel: Ma, scha que chi vain dit es vaira — eau tem pür memma, ch'el saja sül glim da quel passagi s-chür da l'eternitad. Eau sun gnü que cha mas chammas m'han pudü portar. Forsa cha ma preschentscha al po adutschir seis ultims mumaints. Il man d'ün ami es il pü grand cuffort in quists mumaints ed inua as chattess quist man, scha na tar seis struschs paraints.

Paluorgia: Vais fat sü il quint che cha nus ierterons?

Gabriel: Segner, da que nu m'ha amo occupà guera, per mai vain que bain pür in seguonda lingia. Eau met mia sprauza sün otras chosas, co sün ils bains transitoris da quist muond Eau craj dal rest, cha vus avrat bain radschun.

Paluorgia: Suainter la ledscha civila l'avais letta la ledscha civila? Eau craj cha l'he güst'aint in ma chavagna. Guardè che combinaziun!

Gabriel: Pofar! chara duonna cusdrina - eau tem - eau tem, cha vus mettat memma grand pais süls bains da quist muond.

Paluorgia: Laschè vair — nu faros ir intuorn la barcha . . . (tschercha aint il cudesch) Il divorzi — ils servituts — cuntrat da matrimoní — co intuorn sto quo esser. Eau am cufuond da cuntin aint in quist schmalio cudesch.

Gabriel (ho eir tut oura seis cudesch e tschercha): Spettaì Paluorgia. Vus nu'vaivat pazienza'avuonda. Eau craj cha chat. Quia. Davart las iertas collateralas chapitel V, artichel — na: artichel 535 e seguaints.

Paluorgia: Co ais que. Art. 538 . . . in manchaunza da frers e sours e da descendents d'els ed in manchaunza d'ascendents

Gabriel: Que es il cas da nos pover Gian.

Paluorgia (legiand): La jerta saro repartida als ertevels collateralers in möd seguaint: La jerta vain divisa in duos istessas parts, üna pels paraints da la lingia paterna e l'otra pels paraints da la lingia materna. Ella saro deferida als pü struschs paraints d'immincha lingia (disc.) que füssans nus, ils pü struschs paraints (imitar il tun ch'ün legia e quel ch'ün discuorra).

Gabriel: Pofar — ma chara Paluorgia — eau craj cha nun eschat guera adüsada de meditar ils texts. Savais vaira-maing in che gra da parantella cha nus eschan cun Gian?

Paluorgia: Che m'importa ils gros, cha sajan chods o fraids, basta cha nus l'iertans. Vus ed eau — nus eirans suvrins dal bap da Gian.

Gabriel: Uschè cha nus füssans nel settavel gra da la lingia paterna.

Paluorgia: Il settevel o'l deschevel, que m'ais bain listess.
Nus essans adüna ils paraints ils pü struschs.

Gabriel: Schi, ma id es ün oter paraint i'l sesevel gra dal la
lingia materna. Eau'm n'ha fingià informà.

Paluorgia: Ma che istorgias — insomma a la pêra da las
pêras varons da partir cun el.

Gabriel: Hai! Ma chara Paluorgia, schi nu füss be l'artichel 539.

Paluorgia (legia) Art. 539. In manchanza da paraints i'l sesevel
gro in üna da las duos lingias, la jerta in lingia finischa e
la successiun saro deferida als pü struschs paraints
ma che voul dir quista litania in bun rumauntsch?

Gabriel: Que voul dir, ma chera Paluorgia, cha seis suvrin
Geremias surgnirà tuot e nus'ünguotta.

Paluorgia: Che, quel? Per ün gro da main, que füss auncha
üna bella Da quistas ledschas dess que? A Geremias —
a Geremias Guolf

Gabriel: Tadlai, tadlai, Paluorgia, qua nun es da far streppits.
A da adün'amo üna via. Geremias es ün vegl nar chi sta vi
la val, sü Lü, ün gnieu tuot our dal muond — schi va bain
schi va que eivnas fin ch'el sainta qualchosa. Gian nu s'im-
paise forsa gnianca vi dad el. Nus stuvain vair ch'el fetscha
ün testamaint e ch'el ans fetscha sü. In fuond nu füss que
oter co dret e güst. Eau nu poss crajer, cha que saja la vo-
luntad divina cha tuot quista bella facultad crouda i'ls mauns
d'ün vegl sainza cretta e be attachà als bains da quist muond.
Chara Paluorgia, nus stuvain ir d'accord tranter nus ed
impè da'ns trar per las chammas stuvain nus unir noss sforzs.
Tscherchain d'evitar tuot las emoziuns a nos basdrin
almain infin ch'el ans ha fat sü. Guardai da profiter d'im-
mincha occasiun per lodar avant Gian meis debels merits.
Eau farà listess in riguard a vus, ma chara Paluorgia, e vus
vzarat cha que va tuot, sco cha nus vulain.

Mengia: Vus pudais gnir, Sar Gian as spetta.

Gabriel: Nus gnin, chara Mengia Maria. Eau eira landervi a
tscherchar aint in meis cudesch da psalms ün artichel
ah, eu vulai va dir ün verset chi pudess dar cuffort a meis
char suvrign — A, quist cudesch benedi — — vzaivat ma

chara Mengia Maria — el es mia consolaziun, mia guida tras las difficultads da quista vita terestra (Els sortan).

Mengia: Pover Sar Gian eira vi dal metter sü seis testamaint. Eu scumet cha quists duos al fan amo müdar idea. (I pida sün üsch) Anguoscha, amo qualchün, be cha nu saja ün oter paraint (Ella evra).

Jeremias:¹ Ah, nus laschai distúrber — jau sun be jau, ün cusdrin da Jon. Jau sun jüst gnü naun da la Val cun ün bouv per Sar Not da Viell e n'ha m'impissà da dar ün tshüt êr pro nos bun Jon.

Mengia: Mo schi — schi — qua gniss in ün trist momaint. Sar Gian ais süls ultims.

Jeremias: Chai? süls ultims — —

Mengia: Hai, hai, s'impissai be cha gia daspö divers dis vaiva'l üna tsherta doluretta al cour e i'l stommi, ma nus ans impissaivan cha que nu füss otramaing ünguotta. E pür! Her al fet gnir il dottur chi d'eira güst gnü gio da Samaden — nos ais daspö ot dis gio per la Svizzra. — Quel l'ha visità e nun ha dit otramaing ünguotta. E hoz scriva'l, cha sia malatia saja incurabla, cha'l cour saja rovinà, insomma nos pover Sar Gian ais pers. D'ün'ur'a l'otra po'l esser mort.

Jeremias: Mo chai cha vo nu quintaivat — mo quai nun es pussibel — mo dionsa, dionsa. A sia età, ün hom ferm sco ün uors.

Mengia: E pür, e pür — ma che vulais. Ah, que'm fa mal i'l cour. Segner, Dieu, schi — ma che dessi far, que es tuot per ünguotta, l'unica chosa ais da'l evitar emozions . . . Id es fingià cuaint duos paraints, Sar Gabriel e Paluongia da Giachen Andri.

Jeremias: Ah, Gabriel e Paluongia . . . Allora sarà que bain üna roba pü seriusa. Sco quês duos nu fan blers pass per nüglia

Mengia: S-chüsai be ün momaint, eu sto ir svelta a vaira da meis giantar. Eu vögl dir a Sar Gian cha eschat qua.

¹ Barba Jeremias discuorra ün s-dhet pled da la Val, chi ha da güdar a cumpletter l'originalitad da quist persunagi.

Jeremias: Pür gïaj — pür gïaj — ma chara (Mengia sorta) Sacrament, jau craj cha rivì suni amo a temp. Hahaha — la craja tot sco zücher, la buna fantschella. Ün bôv per Not da Viell, üna buna idea Jau saveva bain cha nos bun Jon füss per ir — jau nu sun gni ne cun ün bôv ne cun mailinterra. Lascha'm vêzer amò üna jà quist cudesch.

Quai es propi ün cudesch grondius, quist cudesch da ledschas. Ün al stess far stübger gia d'uffaunt in scoula, impè da far imprendder tauntas chausas chi in tot sa vita davo nu sa sa dôvrer. Nu fessani letta co da'ns implir ils cheus cun giuigrafia ed otra ratatuglia da'ns môsser las ledschas. Ün bel di cha stessan savair alch eschan tants pôsts. Sco jau n'ha sföglià quist cudesch inavaunt ed inavo e n'ha bain stü dumônder ad ün advocat — e tschind francs cha l'ha dumandà — pajà nu'ls n'haja amò — e m'ha stü far metter jo la patafcha in rumauntsch . . (leja). In manchaunza d'uffants nel sessevel gra in üna da las duos lingias e in tuottas duos, la jerta va a favur dal pü strusch paraint. — Quai es cler, e'l pü strusch paraint suni jau, mès char Jon -- scha tü nu'm fasch ün strich tras il quint e fasch sü ad âters. Qua's stoja star culs ögls avêrts. Sar Gabriel e Paluongia sun duos veglias vuolps. Schi — schi, quai mangless a nos sar paraint üna brava emoziun, e crac, ün cuolpet e adiou ch'el foss. Hai che dschessas mès Jeremias, scha tü gnissasch rich tras üna emoziun. Be ch'el nun haja fat testamaint. (Sar Gian aintra accumpagnà da Gabriel e Paluongia).

Paluongia: Ma pover Sar cusdrin, che mel cha que am fo da's vair uschè. Vais schilafé gia la mort sülla fatscha.

Gian: Ah schi? chattais? . . E quista Mengia Maria chi nu voul crajer ünguotta. Eau savaiva bain, eau.

Jeremias: Il bun di Sar cusdrin.

Gian: Ah, barba Jeremias, vus eschat qua. Eschat gnü a vaira che cha fetsch?

Jeremias: Schi, jau eira güst gni naun cun ün bov

Paluongia (a Gabriel): Vais vis cha l'ais co quist bel sgorl. L'ho bain gia savuro la puolvra. Uossa ho que nom da fer attenziun, Gabriel.

Gabriel: Nun s'inquietai Paluongia, el varà que ch'el merita. Paluongia (dad ot): Ma dschè be, barba Jeremias, nu chattais eir vus ch'el guard'our mel chi'd ais ün sgrisch?

Jeremias: Mo Diounsa. — Davo quai cha Mengia Maria m'avea dit, jau craeva da'l châtтар cun ün pè aint i'la fossa, impè cha quai es jüst il cuntrari. Mo guardai quista tschera. Ma laivat savair chai cha jau chat? Cha'l guard'oura sco ün juan da tramagl e na sco ün ammalà. E jau scumet ch'el vegn vegl sco Jan de la Sajetta, chi nu füss gnanca mort schi nu t'il vessan coppà.

Gabriel: Pofar! Meis char barba Jeremias, ma que nu sto's fidar da las apparenzas. Sün quist muond tot ais fosdat, suot ün extern chi para frisch e san ais suvent zoppà il verm chi ruoja.

Jeremias: Mo jai per l'amur da Diou cun vos verm (da la vart) Sco tü schi tschüttast oura sco ün verm chi ruoja.

Paluongia; Epür, sco eau d'he cognuschieu a pü dad ün chi vava üna tschera auncha tuot otra cu nos bun sar cusdrin — e trais dis zieva l'haune sepullieu.

Gabriel: Duonn'anda Paluongia ha radschun. Dal rest, il sabi ais adüna pront a morir ed eau sun persvas cha nos sar cusdrin ha tut tuot sias disposiziuns e reglà tuots seis affars da quist muond.

Jeremias: Ün testamaint? Mo Dionsa parchüra. Quai ha'l temp da far fin ch'el ha ottant'ons. Pudeivat dir chai cha lais, ma far seis testamaint porta disfortüna. Jau — jau n'ha eir volü far üna vota o duos meis testamaint, üna dumengia chi ploeva — üna da quellas dumengias da plövgia, chi nu sas sa chai tour a mans.

Gabriel: Ma nu discurrirai uschè da las dumengias. Nun ais que üna benedicziun schi plova, da podair rinfras-char si' orma legiand quel cudesch

Jeremias: Ebbain jau, jau am met allur' a far mes testamaint. Ma mincha vouta cur cha n'ha scrit üna lingia nu suni pü bun dad ir inavaunt. Quai am vegn sco tantas furmias illa dainta e cranvcha illas chanvellas. Singular, ma gia l'impissamaint da stovair sriver: „jau dun“ ma fa gnir tot ora, cha nu sa pü tor per mans nüglia.

Paluorgia: Epür, barba Jeremias, quaunts disgrazchos nu's ho vis sül let da mort, chi s'arüvlaivan da nun avair fat lur testamaint a temp e . . .

Gian: Eau craj cha vus vais radschun, duonna Paluorgia. Eau vögl far meis testamaint. Dal reist al haja digia cumanzà, be cha in tscherts puncts nu suni amo decis.

Paluorgia: Eau avaiava piglio cun me qualchosa per as fer ün pitschen regal — cher sar cusdrin — Üna bagatella, scha volais — ma que nun eir'oter cu per musser la bun' intenziun. Guardé co güst'ün pêr grassins ed ün pêr töchets d'barbulada cha d'he fat s vess, ed ün töchet painch frais-ch ed üna dunzaina d'övs (pigliand our las chosas da sa chavagna).

Jeremias (per se): Eir fats svessa forsa.

Gabriel: Ed eau, Sar cusdrin, eir eau vögl as offrir qualchosa (piglia ün scrit our d'giloffa). Que ais üna veglia poesia davart las ormas chi braman la glüschi celesta.

Jeremias: Cha'l diavel porta, schi — tamberlan cha sun, da nun m'impissar da tor cun mai alch bagatella . . . Spettà, spettà, cha chat eir jau amo ailch (tschercha in sa chavagna d'el ha laschè dasper l'üschi).

Mengia (avrind l'üschi): I sarà da far da giantar per tuots, nischì?

Gian: Schi, schi, nischì barba Gabriel.

Gabriel: Grazcha sar cusdrin, sco per mia part nu vuless al bandunar fin d'El ais ammalà. Eau lasch tuot e reist tar El. Scha El vess bsögn d'üna consolaziun.

Gian: E vus, duonn'anda Paluorgia?

Paluorgia: Eir eau, cher Sar cusdrin. Eau nu vuless as lascher be im mauns da servitüd. Üna fantschella nun po avair l'amur d'üna parainta. Mieu frer m'ho ditta: Chera Paluorgia, nossa chesa saro bain vöda sainza te — ma che voust, sto tar quel pover Sar Gian fin cha tü'l poust esser ütla.

Gian: Mo grazcha, grazcha, que nun ais sgüra necessari. Mengia Maria fa tuot que d'ella sa e po.

Paluorgia: Na, e madinà, que nu füss eau buna da fer. Eau nun avess pü ün mumaint pos. Eau rest absolutamaing.

Jeremias: Eir jau stun, sainz'oter — fina, fina . . . fina davo il funeral (perplex), a na, insomma jau stun, jau as n'ha eir portà qualchaussa. Un pêr fluors da mê s üert

Gian: Grazcha, grazcha, barba Jeremias. Voss'affecziun am comova da vaira . . .

Jeremias (da la vart): Quai eir'ün püschal cha veva tachà vi da la cua da mê s bov, mo quai fa güst il servezzan. Jau n'ha adüna gust, scha poss far servir las chasas duos jadas.

Gian: Ebaïn, scha vulais absolutamaing, schi pür s'installai. Mengia Maria as po muossar las chambras. Eu giarà intant amo am metter gio ün mumaint.

Jeremias (per se): Chai podessi baïn ti'l dir, chi t'il dess üna brav'emoziun — ün'emoziun par podair iêrter . . . Scha provess da'l dir ch'ün voul crescher las impostas . . . A bah, vi da quai s'esa ossa bod adüsà. Ma jau chat baïn qualchoss'auter (sorta).

Paluorgia: Sch'El permetta, Sar cusdrin, schi restainsi tar El. Nus podains cumanzer dalum nossas novas funcziuns e'L garder our inandret.

Gian: Grazcha, grazcha, chara duonn'anda, vus eschat baïn plain atenziuns.

Gabriel: Oh schi, ch'ell'ais plain d'atenziuns, nossa chara duonn'anda Paluorgia. Modesta sco ch'ell'ais s'impais'la adüna be als oters. Ma nos char neiv penserà baïn eir ad ella fand la partiziun. Scha ün chi merita qualchosa, schi ais que ella.

Paluorgia: Mo cher barba Gabriel, nun discurri uschè.

Gabriel: Epür, chara Paluorgia, as sto render güstizia a la virtüd, e que cha vus eschat as sto laschar. El nu's fa ün'idea, char Sar neiv, da che abnegaziun cha seis cour ais capabel e que as sto dir, schi'd ais ün chi merita üna rí-compensa in *quist* muond, schi ais que baïn ella. Sco quellas da l'oter nun la mancheran.

Paluorgia: Oh, cher Gabriel, e vus pür! Sch'El savess cher, Sar neiv, che cour d'or ch'el ho! El dess d'avent tuot fin a sia última chamischa. Al der ad el üna faculted ais taunt co der als povers da l'intera cuntreda.

Gabriel: Schi less, scha füss rich, schi meis plü grand plaschair füss quel da far dal bain. Dar sainza stovair quintar, che delizia cha que sto esser! Ah, schi, eau craj cha scha Paluongia ed eau avessans ils mezs, schi fessans bler dal bain intuorn nus.

Paluongia: Ah, schi, schi, avair ils mezs, che bella chosa!

Gabriel: Ma da l'otra vart che responsabilitad. Ah, üna facultad in noschs mans, che chosa terribla. Hai, as impissar cha seis plü strusch paraint ais quist vegl Jeremias interessà ed adat al „Mammon“ chi'd ais ün sgrisch, am fa que mal il cour.

Paluongia: Ma nus stains co a baderler, ch'El lascha cha ranscha ün po sieus cuschins . . .

Gabriel: Eau vögl intaunt, scha permettais, ler avant qualchosa d'edifichant. Eau driv sco cha que vegn. Tuot que chi ais aint in quist cudesch ais bun — tuot ais consolant (evra e legia) Artichel 538 — Anguoscha, eau'm cuffuond da giloffa.

Gian: Eau sto be ir a tour qualchosa vi'n stüvetta.

Paluongia. Schi ch'El lascha cha vegna cun El.

Gian: Grazcha, que vo bain.

Paluongia: Mo anguoscha, sulet nu'L lasch ir (els sortan). (Mengia Maria aintra).

Mengia Maria: Eau avess ün grand giavüsch, char Sar Gabriel . . .

Gabriel: Pür dschai, chara Mengia Maria, tuot que chi ais in meis pudair, da cour gugent!

Mengia: Guardà, que ais per meis neiv, Luis da Gretta. El ha quist an tuot las disgrazchas pussiblas; fain nun ha'l fat aint bod üngün, in stalla ha'l gü la malattia, ün infant ais stat ammalà tuot inviern. El m'ha ditte ch'el haja amo da's dar 200 francs vi da quella vacha cha'l vais vendü e cha vus vulais avair ils raps sainza fal fin a la fin da l'eivna. Nu pudessat spettar amo ün pa. Eu avess bain dumandà a Sar Gian, chi l'ha güdà bleras voutas, ma in quist mumaint ch'el ha bain oters fastidis avuonda — nu das-ch eau. Eau m'ha impissada, cha forza

Gabriel: Mo co cha que am displascha, mia chara Mengia Maria . . . ma que m'ais propi impussibel. Eau n'ha güst'ün'

occasiun da plazzar quista munaida . . . E propi ün'occasiun uschè

Mengia: Pofar — mo Segner, che gnarà our da quista povra glièud, e güst'uossa cul invièrn sùlla porta.

Gabriel: Taidlà, chara Mengia Maria, que nun es bain fat da discuorrer uschea. Ün sto avair confidenza. La Providenza nu banduna ils seis. Per minchün esi pisserà, sch'el ha la vaira

Gian (entrant): Eau craj cha fessat bain da mussar a barba Gabriel inua cha'l vais fat sù seis let. (Gabriel e Mengia sortan).

Gian: Ah — Segner, quists suvrins e basdrins, che flagé que es bain terribel da nu pudair gnianca murir in pasch. E las basdrinas, que es amo pês — pustüt cur chi han passa ils tschinquanta. Basta, quista vouta ma decisiun es tutta. Meis testamaint es fat, eau fetsch sù tuot a Mengia Maria. (Annetta aintra).

Gian: Ah, est tü Annetta? Ve nan tar mai.

Annetta: Gugent, Sar Gian, che giavüscha'L?

Gian: Taidla mi'Annetta, que sarà forsa l'ultima vouta cha n'ha occasiun da discuorrer cun tai sout quatter ögls. Ebain, ant co far il grand viadi at vules ingrazchar per tuot que cha Tü hast fat per mai.

Annetta: Mo Sar Gian, eau nun ha fat oter co meis dovair.

Gian: Tü hast fat daplü co teis dovair. Teis dovair eira da'm preparar meis thè da ginaiver e da güdar a ti'anda Mengia. Tü hast fat dapü, tü est statta plaina d'affecziun per mai.

Annetta: Ah, Sar Gian ch'El craja cha

Gian: Nischi, Annetta, cha Tü saintast ün pa d'affecziun per mai? Dím, am voust ün miel bain?

Annetta: Oh schi, tschert, Sar Gian.

Gian: Ah, scha Tü savessast quant bain cha que am fa. Sül let da mort, sch'ün s'impaisa ví da qualchün, meis impissamaints saran tar tai.

Annetta (as mettand a cridar): Oh Sar Gian.

Gian: Tschà, tschà, mi'Annetta. Tü nu stoust cridar, uschigliö am pigliast tuot il curaschi, ed eau n'ha dabsögn da curaschi, sast, per mai voul que curaschi, chara matta.

Annetta: Eir per mai, Sar Gian!

Gian: Eir per tai? Propi? Eau sun bain stat suvenz ün mar-
muogn ed ün lungurus, o na Annetta?

Annetta: Mo Sar Gian!

Gian: Tü m'averast bainbod smanchà. Basta, fin cha Tü viverast
nu smanchar cha ta preschentscha m'ha surleivgià meis ul-
tims dis.

Annetta: Oh Sar Gian, per l'amur da Dieu, ch'El lascha quists
impissamaints trists. Pür ch'El craja, que nu po esser, que
cha'l docter disch. Nus Al vulain chürrar, mi'anda ed eau,
uschè bain, ch'El guarirà darcheu, eau'L garantesch. Che es
ün docter cunter üna duonna chi

Gian: Üna duonna chi

Annetta (ün po perplexa): Üna duonna chi cumbatta la
malatia

Gian: Eh — bain taidla, mi'Annetta. Eau n'ha fat meis testa-
maint e n'ha miss aint eir üna lingia per tai. Cun que cha't
farà sü at puderast far üna posiziun, maridar il giuven cha
tü hast gugent — ed esser fortunada.

Annetta: Oh Sar Gian, per l'amur da Dieu, que nun es que . . .

Gian: Co — que nun es que — Tü nu vulestast?

Annetta: Oh Sar Gian . . . scha que es vaira ch'El stuverà
murir, schi sco eau nu'l smancharà tuot ils dis da ma vita,
ed eau vulest bain cha sa memoria nu gniss masdada cun
impissamaints da munaida . . . Alura pudessa 'L crajer . . .

Gian: Che pudess eau crajer, Annetta?

Annetta: Cha vess fat tuot be pels raps . . . E que, vezz'El,
que'm füss insupportabel.

Gian: Schi es que dimen'our dad amizizcha, cha Tü am chürrast
uschè bain, Annetta?

Annetta: Oh, schi, Sar Gian, our da pür'amizizcha, pür ch'El
craja.

Gian: Ebain Annetta Tü sast cha ad ün moribund nu's
refüsa ünguotta. Fa'm ün plaschair, di'm cha tü'm voust bain.

Annetta: O, schi, Sar Gian, eau'L vögl uschè bain

Gian: Na, na uschè, uschè bain nun es avuonda . . . di tuot
simplamaing „eau'T vögl bain“.

Annetta: Oh Sar Gian, eau . . . (ella nun po finir e cuorra our
dad üsch).

Gian: Ah — na — que es bain plü greiv co tuot il reist. Stovair m'impissar d'avair la fortüna uschè daspera da la pudair tuchar cul man e da la stuvair laschar ir. Tuot vain massa tard sün quist muond . . . o forsa es que cha nus nu savain tour la fortüna cur ch'ella vain Insomma, uschea es que qua vain l'oter (Jeremias aintra).

Jeremias (cun tun jovial): Eh bain, co va que, Sar neiv? Nun esi propi da far nüglia? Ah bah, bah! El nun es amo madür pel reginam da las müers. Ah, quist chezzer! que es sgüra be per far s'adüser mal e per as far l'interessant tar las mattas juvnas, chi tscherchan da's maridar.

Gian: Ah, char Sar barba — scha que füss be — eau nu giavüchess oter co d'esser frisch e san, ma eau nu'm fetsch pü üngünas illusius.

Jeremias: Eh bain, pofar, almain scha que es vaira, es que amô üna furtüna. Al di d'hoz nu sa sâ mai chai chi po succeder. I vegn avaunt mincha di chausas terriblas, (per se) chi sa, scha quai foss bun da'l far avoir üna brav'emoziun (dod ot). Ha'L dudî l'ultima novità?

Gian: Na. Che-n-üna?

Jeremias: Jau nu sa sch'El ha qualchosa sülla banca chantunala, i vegn dit ch'ella ha declarà fallimaint.

Gian: Mo che, nun es que üna grossa?

Jeremias (per se): Jau nun sa scha la dosa es massa ferma o massa debla, immincha cas nu'm par 'la da far grond effet. Jau vögl prover amô cun ün'atra.

E la revoluziun a Cuera?

Gian: Che revoluziun?

Jeremias: Ma co? Nun ha 'L dudî? Üna revoluziun in uorden. Il pövel es in plaina revolta, ha distitui la regenza, rivi las praschuns e sco chi para s'ha gia üna rotscha da la plü bella marmaglia instradada vers l'Engiadina.

Gian: Mo pussibel . . . gia vers l'Engiadina?

Jeremias (per se): Al nu vol môrder. Jau nu sa pü chai ti'l dir. Sch'el füss maridà t'il dschessi cha sa duonna vess parturi schumblins e amo duos mattas, quai ti'l fess forsa amô impressiun (dad od), ma a la fin, forsa chi'm han dat sü alch grossa. Jau sun uschè a la bun'e craj tot. Jau vögl

ir amô a salüder a barba Christian da Röven. A bun ans verer intaunt, Sar neiv. (El va.) Paluongia e Gabriel aintran.

Paluongia: Ma co, be sulet? Nus laschains a nos sar neiv sulet in quistas condiziuns, mo que ais imperdunabel.

Gian: Que nu fa sgür ünguotta. Guardai, gia cha'd eschat qua, as vögli güsta dir üna chosa. Eau n'ha fat sco cha m'avais cussglià e fat meis testamaint. Speresch cha sajat cuntaints cun mas disposiziuns. Guardai, eau'l met aint in quist chaschuot. Cur cha nu sarà pü varat la buntad da mussar al güdich inua ch'el es. Ed uossa fat il plaschair da'm laschar ün pa sulet, que m'es penibel da discuorrer da quistas chosas. (el sorta).

Paluongia: Finelmaing — Gabriel — uossa sa faculted ais nossa.

Gabriel: Scha que es la voluntad divina piglierans que chi vegn (müdand tun). E quant crajaivat cha que sarà, Paluongia?

Paluongia: Oh, almain 100,000 francs.

Gabriel: Na da pü? Eau crajaiva da pü. E nus varan amò da partir.

Paluongia: Insomma, scha survegn la chesa, ils pros ed üna part da sieus chapitels schi sun eau containta.

Gabriel: Ah schi, güst il pü bel.

Paluongia: Co — güst il pü bel! Vus nu voleros tuottüna, cha lascha il pü bel a vus?

Gabriel: Sco la chasa tuoch'alura a mai.

Paluongia: Oh bella, a nu manchess oter co que Ma vairamaing essans bain nars da'ns dispütter uschè. Il prüm stuvains esser sgürs dad esser ils ertevels.

Gabriel: Ah, da que nun varane d'avair pü temma.

Paluongia: Eau nun craj neir eau, ma (ella piglia l'enveloppa our dal chaschuot). Quist benedieu testamaint — scha m'impais, schi, scha nus nu füssans glied onesta, schi avrissans per vair che chi'd ais aint. (Ella volva e rivolva l'enveloppa).

Gabriel: Per furtüna eschan glied onesta.

Paluongia: Schi — per furtüna — Epür, füss que uossa ün grand mel?

Gabriel: Il mal vain da las intenziuns e na da las acziuns.

Paluongia: E noschas intenziuns nun vainsa.

Gabriel: Tschertamaing brich!

Paluongia: E pür — na — que nun sus-chains fer. Scha nos Sar neiv savess.

Gabriel: Mo insomma — que füss da'l metter in ün'enveloppa sumgliainta.

Paluongia: Alura — ais que vairamaing scumando dad avrir testamaints?

Gabriel: Eau craj da na.

Paluongia: Eh bain, scha que nun ais scumando, schi ais que permiss — Cò, Gabriel — avri'l vus (ella al do l'enveloppa).

Gabriel (la dand inavous zieva ün mumaint d'esitaziun): Na, Paluongia rivi'l vus.

Paluongia: Schi in nom da Dieu — guardains ün po
Oh Segner, tü leder! (legia) Eau constituesch sco meis er-tavel universal mia fidela fantschella Mengia Maria Chapüt-schin . . .

Gabriel: Ed eau?

Paluongia: Ma spetté, spetté. A mia chara basdrina duonn'anda Paluongia ün sach farina per fer sfögliadas ed a meis basdrin, Sar barba Gabriel, la poesia da Giachen Stuppan davart la tortura dellas ormas tiers l'ultim güdizzi. Oh che lump, che leder.

Jeremias (entrand): Chi es ün leder?

Paluongia: Mo Sar Gian, nos bel paraint. El fo sieu testamaint e fo sü tuot a sa fantschella. Oh Segner cher, che aise da fer?

Gabriel: Qua stuvaina bain ponderar — Gni, nus nun vulain restar quia (Gabriel e Paluongia sortan).

Jeremias: Quist m'es ün bel affar. 2.30 per giâinter, 2 quintins: sessaunta raps, 5 francs al avocat, sainza quintar mës bouquet, e tuot fôss pers. Mo quai es tuottüna dal diavel. Chai dessi far? Tschà mes Jeremias, nu perder il curaschi. I dischan cha sun üna veglia vuolp, lascha verer scha nu chatt amo üna foura.

Mengia (entrand): Mo Segner, che esa success? Eau n'ha udi sbrajs our in üert. Esa qualchosa cun Sar Gian?

Jeremias: Na, na, ma chara, Sar Jon nu sta pü mal. Quai es Onda Paluongia chi s'ha mez persa via.

Mengia: Schi che tilla mainchi?

Jeremias: Eh, che lais chi's sapcha chai chi maunca ad üna femna cur ch'ella vol ir in svanimaint. Ün'as perda via cur ch'ella vezza üna mür, l'autra cur ch'ella vess jent da sa marîder — dionsa — (per se). Ma glistess scha m'impais cha quista femna ha d'avair tot. Illura nu spetterala lönch da sa marîder — Oh saperment, quai foss amô üna, spetta, spetta, chai cha fetsch — (dad ot). Eh bain, ma chara Mengia, laschè ün po vossas fatschendas e quintà ün po chai cha fais da bun.

Mengia: Segner, che lais cha's quinta?

Jeremias: Ma savais, cha eschat bain conservada. Quai es ün puhà, Dionsa, schi propi, cha nu vaís mà sa maridada.

Mengia: Mo insomma.

Jeremias: Epür — dschai chai cha laivat, e nu vessat mà tegnü vöglia da sa marîder?

Mengia: Mo, che lais, cur cha — d'eira giuvna, perche brich? Alura minchüna ha da quellas ideas. Ma vus savais bain, ils giuvens piglian pü gugent a quellas chi han blers marenghins

Jeremias: Mo ed ossa, schi's preschentess amô alch bun'occa-siun?

Mengia: Oh, uossa esi massa tard.

Jeremias: Massa tard? Mo chai istorgias. Quai nun es mà massa tard, cur chi's es bain conservada, sco cha vo eschat... Scha jau per exaïmpel sa dumandess — chai ma dschessat?

Mengia: Vus?

Jeremias: Schi jüsta jau — schi la fè. Dionsa — jau nun ha vulü esser quel da dir il prüm momaint, ma uossa cha nu eschan sulets sa vögli dir la vardà. Jau nu sun gni naun pervia da sar Jon, ma pervia da vô.

Mengia: Pervia da mai?

Jeremias: Schi, jau nu vögl as zôpper pü lönch. Jau n'ha bler dudi a tschântscher da vo e n'ha cognuschü eir tot vossa famiglia, vo eschat bain üna üna

Mengia: Chapütschin.

Jeremias: Schi, jüsta üna Chapütschin da da

Mengia: Da Brail.

Jeremias: Schi — schi — hai jüsta da Brail. Schi, sco dit, jau vezz cha quai nu va pü lönch sainza donna e cha stoss avair üna brava massera, na massa juvna. — Jau natüral nu sun neir jüsta pü ün del juens — ma glistess . . . ,

Mengia: Ma char Sar Jeremias, eau nun ha ün rap

Jeremias: Mo chai fa quai? Jau nu sun neir rich, mo n'ha insomma ma chasetta e mes fond Scha lais podaina metter sü ün pitschen contrat, cha l'ün fa sü al auter, schi vess da succeder ailch. Schi e quai nun es per rier, ma propi schi dal bun. Guardà, qua vaivat 5 frauncs sco chapara.

Mengia: Ma in nom dal Segner, eau stun qua a tadlar e nu sa' che cha fetsch. Laschai almain cha ponderescha. Eau nu'm aspettaiva qualchosa d'simil!

Jeremias: Pür ponderai cun tot voss commod. Intant vögli ir a fümer üna püppa our in üert. Ma pür cha sapchat, jau quint lassura (El sorta).

Mengia: Mo Segner, uossa schi — bellas istorgias. Üna dumanda da matrimonì in mi'etad. Quist vegl — sco ün bel nun ê'l — ma insomma eau füss chasada, scha noss pover Sar Gian ha da morir — — El ha bain dit qualchosa dad ün testamaint, ma cur ch'el nun sarà pü, schi ils ertavels faran que ch'ls plascha. Cha'l Segner am güda schi, — eau sto be ir am far ün cupign café per am remetter.

Gabriel (entrant): Oh ma chara Mengia Maria, eau sun propi cuntaint da's chattar suletta. Davo tuot quistas anguoschas n'ha sco ün bsögn da discuorrer ün pêr plets cun vus.

Mengia: Cun mai?

Gabriel: Schi, ouravaunt tuot speresch cha nun hajat tut in mal que cha n'ha dit pervia da vos neiv. Scha que as tratess da far qualchosa per vus

Mengia: Per mai?

Gabriel: Schi per vus. Pür davo am n'ha stovü dir, cha que es müravglius che cha vais fat per nos pover Sar neiv. Que es commovent, schilafè!

Mengia: Mo grazcha char Sar Gabriel, nus fain che cha nus podain.

Gabriel: Oh bain dapü, ma chara — pür uossa vezz che anguel da buntad e d'abnegaziun cha'd eschat. Ed eau pover schorbentà!

Mengia: Mo Sar Gabriel!

Gabriel: Schi, cur cha's n'ha visa be avant, cun che chüra e cun che paina cha faivat mincha chosa am n'haja dit — Guarda, quista füss la duonna chi pudess rimplazzer ta Barbla barmöra. Quantas voutas nun avess gia gü occasiun da'm maridar, ma tuot quistas femnas mundanas, chi nun han oter per testa co da s'infittar, ils divertimaints ed oters vizzis — na, eau nun avess bod il curaschi — ma pü cha s'observ e pü cha sto dir, quista es meis ideal, quist'es la persuna degna da tai e perque as sto dir: Mengia Maria, nun vulessat dvantar: mia duonna?

Mengia (per se): Bombom, amo ün! Mo Segner, che voul que dir?

Gabriel: Eu vez cha eschat commossa, chara Mengia Maria.

Que sarà il plaschair, eau craj bain. Ed eau vögl bain eir as laschar ün pa temp da reflexiun. Eau spetterà. Eau vegn ün momaint our in üert per cha possat as remetter (sorta).

Mengia: Ma in nom dal Segner — che ha hoz tuot da succeder. Sun tuot quists homens dvantats nars? Che mâ esi cun mai hoz? Eau sun bain adüna la listessa? Quarant'ans m'han laschad'in pos ed uossa tuot in üna vouta . . . Mo pofar! E che-n-ün dessa tour? Eau sun sco traunter duos s-chabels. Uossa basta chi nu vegna amo ün terz.

Paluorgia (aintra cun sieu figl): Vo svelt, Clo . . . Guarda, Mengia Maria ais güsta suletta. Tü poust güsta la dir que cha tü volaivast.

Mengia: Quist'almain ais üna duonna. Là nu ris-ch eau pü ünguotta.

Paluorgia: Mengia Maria, eau volaiv'as dumander ün cussagl.

Mengia: Ün cussagl, a mai?

Paluorgia: Schi, eau sè cha-d essas üna duonna da spiert.

Guardè co mieu figl Clo, vus il cognuschais, ün bun mat, ün terribel bun mat. La gliעד disch ch'el es ün po cot a dür, ma que nun ais vaira, sgür brich, el ais be ün po a la buna. E que ais bain chapibel, l'ais adüna sto vi da la schoda da

sa mamma. Ma l'ho uossa bod 35 ans. E impissé's che cha'l ho dit quista damaun. Ch'el vuless as marider.

Mengia: Ma co, eir el?

Paluorgia: Schi, sco dit. Insomma, eau nun he ünguott'in-cunter. Eau sun sgüra ch'el dvantess ün bun, bun hom, chi as lascha mner bain, que chi per üna duonna ais tuottüna l'essenziel. E tauntpü cha quella ch'el vess gugent ais üna duonna d'üna tschert'eted, chi pudess esser sco üna mamma cun el, mieu pover infaunt, ün di ch'eau nu vess dad esser pü. Che dschais, Mengia Maria?

Mengia: Segner, che lais cha dia. Maridà'l o na, que m'ais bain l'istess.

Paluorgia: Schi tschà, mieu Clo, di que cha tü volaivast dir a Mengia Maria, a quista buna Mengia Maria.

Clo (recitand): Ma mamma fo dumander scha vus volessas as marider cun me?

Mengia: Häh?

Clo (repetta): Ma mamma fo dumander scha vus volessas as marider cun me?

Mengia: Mo anguoscha da las anguoschas (cuorra our dad üsch).

Paluorgia: E bain, eau nu pudess dir ch'ella füss güsta fö e flamma per la maridaglia, quista Mengia Maria. Schi, mieu Clo ais almain taunt co ün oter. Basta, que as stuvaro fer inavaunt, aunz co cha'l testamaint saja contschaint. Scha gniss als fer üna a tuots duos, a Gabriel ed a Jeremias. (Ella sorta cun sieu figl.)

Jeremias (entrand): Uossa craja d'avair chattà il mez per dar üna brava emoziun a nos sar suvrin. Spettà be!

Gian (entrand): Ah, Dieu'ns preserva. Che schuschuri in quista benedida chasa. A nu s'ha pü ün momaint quietezza.

Jeremias: Ch'el dalda char Sar suvrin, jau n'ha üna notizcha per El.

Gian: Scha l'es sco las otras schi pür tgnai per vus.

Jeremias: Oh na, sco quista es vaira. El gnarà eir El a nozzas.

Gian: A nozzas? Oh que es bain il momaint da discuorrer da nozzas E chi as marida?

Jeremias: Sa Mengia Maria.

Gian: Ma co? Mengia Maria? Mengia Maria am banduness?

Jeremias (per se): I nun es mezs da'l far tour ün'emoziun.

Gian: Mo che istorgias! Fata'm il plaschair. Schi cun chi?

Jeremias: Ha! Sch'El savess, ch'El injuvina?

Gian: Eau nun sa ingiovinar. E'l giuven — vegl?

Jeremias: Insomma — nöja mal, in la meldr'età — Il spus suni jau!

Gian: Vus? Mo per l'amur da Dieu, —

Gabriel (entrant): Char Sar neiv, eau ha da'L annunziar üna granda nouva

Gian: Schi, schi, eau sa, Mengia Maria as marida . . .

Gabriel: Ma co, El sa fingià?

Gian: Schi cha sa, ma que es bain pac bel da Mengia Maria da'm bandunar.

Gabriel: Ma na, na, nus nun l'abanduneran. Nus lain bain il circondar da nossas chüras.

Gian: Da vossas?

Gabriel: Ma da quellas da Mengia Maria e da mai, già cha la dvanterà mia duonna.

Gian: Ah, bella — ma che vöul dir tuot quist'istorgia? (Palu-ongia aintra).

Paluonia: Oh mieu cher Sar neiv, ch'El nun pigl'in mèl, cha cun tuot la tristezza cha he adöss — nun poss zopper, cha in quist momaint sun üna mamma fortüneda. Mieu figl, mieu cher Clo, s'ho decis da fer quel pass uschè important per la vita. El s'ho fat spus. O co cha nus volains Il chürer e'L garder our, cur cha nus essans üna vouta tuots insembel.

Gian: Ma che diavel esi bain in gir? Scha que cuntinua uschea vegni amo nar. Ma vus nu's mariderat eir vus amo cun Mengia Maria?

Paluonia: Na — less! Eau brich, ma mieu Clo!

Gabriel e Jeremia (insembel): Que nun es vaira, jau (eau) sun il spus!

Gian: Aha, uossa schi! Uoss'inclej l'istorgia. Che cumpagnia da brigants. Ad han let meis testamaint! O, cha nun

possa viver amo lönch avuonda per als dar lur paja. —
 (Mengia Maria aintra) Ebain, Mengia Maria, vus vais propostas
 da matrimoni a sfrach e chenün lais tour?

Tuots insembel: A mai — nischì?

Jeremia: A mai — nun esa?

Mengia: Ne a l'ün ne a l'oter, eau rest tar El, sar Gian. —
 Qua es üna charta.

Gian: Üna charta — ah darchè dal docter. Che mà darchè —
 (driva e legia) Stimâ Sar Gian. In tuotta prescha Al scriv
 quistas lingias per reparar ün errur involontari da ma
 duonna. Sco chi para sto ell'avair sbarattà l'oter di sainza
 badar duos enveloppas e tramiss ad El, impè da las puol-
 vras destinadas per El, üna charta destinada per sar Gian
 Müstaila da Susch, ün hom da pass'80 ans, chi es mort
 her saira. El po crajer che malavita ch'eu ha. Il pover hom
 ha natürelmaing survgni las puolvras, chi siand robett'in-
 nozainta nun han per fortuna podü al far mal. In quant'
 a Sia malatia es que üna chosa tuottafat passagera. Il
 prüm mumaint crajaiva cha que as podess trattar d'ün
 Coliquae coliquatans.

Mengia: Ma ch'el giaja as fer arder cun quists noms.

Gian (continua): Ma appaina arrivà a chasa am ha persvas cha
 que eira exclus. Che dess Al dir oter co Al dumandar
 millì voutas s-chüsa? Ma duonn'ais tuot mortifichada s'im-
 pissand ch'El avrà passentà ün pèr dis pac agreabels.

Mengia: Schì, bels dis, propi!

Gian: Mo guardai scha que es pussibel. Salvà dimena! E que
 sto bain esser, uschigliö quist'emoziun am vess bain dat
 l'ultim cuolp. Annetta, Annetta (Annetta aintra) Annetta, t'im-
 paisa be, eau nu sun ammalà, eau nu mour — — —
 eau sun guarì.

Jeremias (per se): 2.30 il jantar, 60 raps duos quintins e 5 francs
 l'advocat . . sacrament-schent e tuot per nügliä.

Mengia: A, char sar Gian, co cha sun cuntainta.

Paluorgia e Gabriel: Eir nus, char Sar neiv, che fortuna,
 schì Segner.

Gian: Meis chars paraints, meis banadits paraints, que am farà adüna plaschair da's vair quia. Ma chasa as sarà adün'avierta. Ma per quista saira n'ha da reglar ün affar cun Annetta, ün affar per il qual vossa preschentscha nun es absolutamaing indispensabla, e schi-la-fè — savais — scha eau füss a vossa plazza, gess eau per meis fat.

La tenda crouda

Annotaziun

Il lö da l'acziun po esser qualunque cumün o vschinandha e tenor inua chi's presuma cha la pezza giova, stovess gnir discurre il s-dhet pled dal lö cun excepziun da Dna Paluorgia chi quia discuorra il pled d'Engiadin'ota. Scha'l töch vain dat in Engiadin'ota stuvess ella tschantschar il pled d'Engiadina bassa. Ils differents dialects, sco pustüt eir bunas expressiuns localas ed interjecziuns adattas, pon servir a render l'inter'acziun amo pü natürala e dar a la chosa pü colorit. Jeremias discuorra qua il pled da la Val Müstair, ma po güst'uschè bain discuorrer il pled d'ün lö d'Engiadina bassa, in cas cha'l töch avess da gnir dat in ün cumün da la Val Müstair.
